

V.1. Створення безпечного освітнього середовища

Матеріали: фліпчарт, маркери, ручки, портфоліо «Благополуччя дітей»

Цілі тренінгу:

- розуміти поняття «безпечне освітнє середовище» та шляхи його створення;
- створювати відчуття безпеки у дітей завдяки передбачуваності освітнього процесу, впровадженню рутин та адаптованого розкладу;
- розробити план створення безпечного освітнього середовища.

№	Етап	Час	Хід тренінгу	Примітки
1	Вступ	20 хв	<p>Тренер пропонує учасникам об'єднатися в пари та обговорити запитання:</p> <ul style="list-style-type: none">• Які інструменти ви вже використовуєте у своїй педагогічній практиці (або були учасниками таких взаємодій) для створення передбачуваності? <i>Наприклад: встановлення правил групи / класу, розкладу занять / уроків, дотримання порядку занять / уроків, запис розпорядку дня тощо.</i>• Які інструменти ви використовуєте (або були учасниками таких взаємодій) для створення структурованості? <i>Наприклад: починати день із ранкової зустрічі, пісні чи руханки між заняттями / уроками тощо.</i> <p>-----</p> <p>Адаптація для онлайн-формату</p> <p>Тренер пропонує учасникам поміркувати над запитаннями, а потім запрошує учасників у сесійні зали на 3-5 хвилин, щоб поділитися своїм досвідом і думками. Тренер пропонує учасникам створити онлайн-дошку, обираючи доступний інтернет-ресурс, наприклад: Jamboard, Miro, Canva тощо – для командних нотаток.</p> <p>-----</p> <p>Далі тренер пропонує комусь із учасників, за бажанням, зафіксувати на фліпчарті інструменти, які вже використовуються ними у педагогічній практиці. Тренер зазначає, що передбачуваність і структурованість – два важливі фактори здорового</p>	<p>Слайд 1 Слайд 2 Слайд 3 Слайд 4</p> <p>Фліпчарт, маркери, папір</p>

			<p>розвитку дітей, а під час війни вони є надзвичайно важливими для відновлення «відчуття нормальності». Внаслідок війни більшість дітей втратили контроль над своїми життями. Їхнє життя могло змінитися – діти могли втратити зв'язок з батьками або взагалі втратити батьків, можливо, їм довелося переїхати тощо. Місця, які були знайомими і безпечними раніше, наприклад: дитячі майданчики, парки, розважальні центри, навіть власні будинки – можуть бути зруйнованими або тимчасово закритими. Саме заклад освіти може стати безпечним простором для вираження своїх почуттів і повернення до повсякдення. Створення безпечного освітнього простору (і офлайн, і онлайн), що відновлює почуття буденності та передбачуваності, може підтримати дітей під час війни. Також педагогам важливо звертати увагу на відновлення почуття радості, саме тому варто надавати перевагу ігровим взаємодіям.</p> <p>Тренер зазначає, що у цьому модулі мова йтиме про способи створення передбачуваного, структурованого, ігрового та емоційно безпечного освітнього середовища для дітей.</p> <p>Ключові акценти:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Рутини та структурованість в освітньому процесі забезпечують здоровий розвиток дітей в умовах війни. • Життя дітей могло змінитися через війну, проте заклади освіти можуть стати безпечним простором для підтримки благополуччя дітей, особливо коли інші місця, як-от: дитячі майданчики, парки – недоступні. Взаємодія з педагогами та однолітками допомагає дітям виражати свої почуття, відсторонює від страшної реальності та повертає до повсякдення. • Педагоги можуть бути важливими дорослими у житті дитини, оскільки батьки чи опікуни можуть не бути поряд з дітьми, а отже, не можуть забезпечити безпеку. • Передбачуваність і структурованість – два важливі фактори здорового розвитку та зростання дітей, а під час війни вони є надзвичайно важливими для відновлення «відчуття нормальності». 	Слайд 5
2	Правила групи / класу	1 год	<p>Тренер зазначає, що настав час перейти до практики підтримки благополуччя дітей з огляду створення безпечного освітнього простору, і пропонує учасникам встановити правила, які допоможуть створити відчуття передбачуваності та структурованості. Встановлення правил – це моделювання активності, яку можна імплементувати в освітній процес на початку навчального року чи семестру, але до неї можна звертатися впродовж усього року.</p> <p>Далі тренер запрошує учасників до взаємодії у форматі «Мозковий штурм». Тренер записує на фліпчарті «Правила групи / класу», пропонує учасникам у командах поміркувати та розробити правила для цього та всіх подальших тренінгів і записати їх на аркуші паперу.</p> <p>Тренер запрошує команди поділитися своїми правилами назагал і фіксує їх на фліпчарті. Тренер також може запропонувати свої правила, які вважає доцільними.</p> <p>-----</p>	Фліпчарт, маркери, папір Слайд 6

Адаптація для онлайн-формату

Тренер створює онлайн-дошку, обираючи доступний інтернет-ресурс, наприклад: Jamboard, Miro, Canva тощо – щоб фіксувати усі правила, зазначені учасниками.

Далі тренер зазначає, що на кожне порушення правила має бути певна реакція, яка щоразу може посилюватися, наприклад: коли правило порушується вперше, тренер нагадує про це правило; вдруге – зазначає наслідок порушення; а втретє – учасник, який порушив правило, має певним чином виправити свою поведінку.

Тренер пропонує учасникам придумати три реакції на порушення одного правила, яке вони попередньо встановили. Наприклад:

Правило	Перша реакція	Друга реакція	Третя реакція
Поважати ідеї інших	Нагадування про правило	Обговорення щодо значення правила та як його порушення впливає на інших учасників і заохочення учасника до вибачення	Написання листа вибачення
Не відповідати на телефонні дзвінки, текстові повідомлення, електронні листи під час тренінгу	Нагадування про те, що потрібно вимкнути телефони	Обговорення щодо значення правила та як його порушення впливає на інших учасників і хід тренінгу	Покласти телефон на стіл тренера до кінця тренінгу або «залишити телефон у готелі для телефонів»

Тренер запрошує учасників об'єднатися в пари чи трійки, та пропонує кожній команді одне або декілька правил, які вони попередньо встановили. Учасникам необхідно встановити три реакції на кожне правило у випадку його порушення.

Адаптація для онлайн-формату

Тренер запрошує учасників до сесійних залів.

Далі тренер пропонує командам презентувати реакції на правила назагал і фіксує їх у просторі тренінгової аудиторії. Тренер пропонує учасникам додати формальності створеним правилам та підписати «угоду» щодо дотримання цих правил.

Слайд 7

			<p>Адаптація для онлайн-формату Тренер створює онлайн-дошку, обираючи доступний інтернет-ресурс, наприклад: Jamboard, Miro, Canva тощо – щоб учасники поставили свої підписи під встановленими правилами та реакціями на них.</p> <p>-----</p> <p>Тренер фасилітує обговорення:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Як відбувався процес розробки та встановлення правил? ● Чому, на вашу думку, кожному учаснику важливо брати участь у розробці правил? ● Чому було розроблено не лише одну реакцію на порушення правила, а три? <p>Ключові акценти:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Спільна розробка правил дозволяє дітям (учасникам) відчувати, що вони контролюють освітній простір, у якому перебувають, і що цей простір відповідає їхнім потребам. ● Визначення правил класу сприяє соціальній згуртованості та служить «угодою», на яку педагоги та діти можуть посперечатися. ● Спільне встановлення правил допомагає запобігти недоцільним жартам, образам під час взаємодії з дітьми, оскільки вони погодилися з цими правилами і відчують відповідальність за попередньо прийняте рішення. ● Комуś із дітей може бути зручніше ділитися своїми ідеями правил у письмовій формі, а комуś – вголос, тому запропонуйте їм обрати найзручніший формат для проведення «Мозкового штурму». ● Створення реакцій на порушення правил створює відчуття передбачуваності – учасники знають, що очікувати у разі порушення правил. ● Такі структуровані реакції дозволяють дітям не просто усвідомлювати свої помилки, а й виправляти їх. ● Послідовне дотримання правил і реакцій на них допомагає дітям відчути, що в освітньому просторі панує справедливість. Це може посилити значення правил. ● Якщо правила розміщені у просторі групи / класу, педагог може постійно звертати увагу та нагадувати дітям про них. 	Слайд 8
3	Щоденні рутини	40 хв	<p>Тренер нагадує учасникам, що рутини — це передбачувані щоденні дії, які варто використовувати в педагогічній практиці в один і той самий час. Рутини можуть і повинні бути активними та значущими для дітей:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● <i>«Рутини повинні бути значущими для дітей, що є однією із характеристик ігрового досвіду навчання. Діти краще навчаються та активно включаються у взаємодію, якщо вони можуть пов'язувати свій досвід із тим, що вони вивчають і можуть робити певні припущення. Тому, впроваджуючи щоденні рутини та практики, педагог повинен враховувати життєвий досвід дітей, щоб зробити ці активності значущими для них.</i> 	Слайд 9 маркери, ручки, додаток «Рутини»

- *Щоденні рутини також забезпечують рефлексію дітей щодо свого емоційного стану на початку взаємодії та наприкінці».*

Далі тренер записує на фліпчарті «Щоденні рутини» та фасилітує обговорення:

- Які рутини ви знаєте, бачили у практиці інших педагогів, використовували, чи могли б використовувати?

Приклади щоденних рутин:

- **Ранкова зустріч** – формує почуття приналежності до спільноти класу / групи, дає дітям можливість ділитися власними думками, відкриттями, переживаннями, ментально налаштовує на початок занять / уроків, допомагає пригадати вивчене та знайомить дітей з темою дня / тижня;
- **Парашут** – активність, яка дозволяє створити психологічно безпечний простір, дає можливість дітям позитивно налаштуватися на процес взаємодії;
- **Пісні, руханки чи речівки** – активності, які допомагають залучити дітей ментально та фізично в освітній процес;
- **Колючка – Брунька – Троянда** – активність, яка допомагає дітям усвідомити свої успіхи за день, визначити зони розвитку та теми (проблемні питання), які вони хотіли б дослідити детальніше.

Слайд 10

Слайд 11

Слайд 12

Якщо учасники не знайомі з рутинами, зазначеними вище, тренер може роздати додаток «Рутини» (або надіслати учасникам), у якому детально описані кроки виконання запропонованих рутин. У такий спосіб можна збагатити професійний педагогічний арсенал учасників практиками для щоденної імплементації.

Тренер пропонує учасникам об'єднатися в команди по 3-5 осіб.

Якщо на тренінгу присутні педагоги, що взаємодіють з дітьми різних вікових категорій, тренер може об'єднати учасників у команди відповідно до віку дітей.

Адаптація для онлайн-формату

Тренер запрошує учасників до сесійних залів.

Далі тренер пропонує учасникам обговорити їхні улюблені рутини та обрати одну з них, що відповідає віковій категорії дітей, з якими вони працюють і підготувати презентацію цих рутин.

Після завершення роботи у сесійних залах, тренер запрошує команди провести обрані рутини з іншими учасниками. - - - - -

			<p>Тренер фасилітує презентації команд і фіксує назви запропонованих рутин на фліпчарті.</p> <p>Запитання для обговорення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Що вам подобається в запропонованих рутинах? А що може викликати певні труднощі під час її проведення? • Чи відрізняються види рутин для різних груп дітей (за віком, регіоном, рівнем конфліктності, академічними досягненнями)? 	
4	Розклад занять	20 хв	<p>Тренер зазначає, що ще одним із ефективних способів створення відчуття передбачуваності є створення сталого розкладу занять / уроків і дотримання його. Тренер пропонує учасникам поміркувати, що вони відчувають, коли знають розклад тренінгу, порядок денний, а коли – не знають.</p> <p>Далі тренер пропонує учасникам об'єднатися у команди та обговорити наступні запитання:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Чому важливо знати щоденний та тижневий розклад? • Які, на вашу думку, складові якісного розкладу? • Як розклад може сприяти благополуччю дітей та їхній залученості до взаємодії? <p>Ключові акценти:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Діти не завжди можуть передбачити, що може статися вдома чи в їхніх друзів, проте саме в закладах освіти, завдяки розкладу занять / уроків та рутинам, вони можуть передбачити свій день, що створює відчуття нормальності. • Коли діти не знають, що можна очікувати від освітнього процесу, вони можуть почуватися розгубленими. • Якісний розклад має послідовну структуру та містить достатньо деталей, щоб діти знали, що очікувати. • Діти будуть більше зацікавлені в розкладі, якщо він буде візуально привабливим та / або якщо вони брали участь у його оформленні. Декорування розкладу занять – це ще одна ідея для активності на початку нового навчального року / семестру. <p>Тренер пропонує учасникам створити тижневий розклад рутин для взаємодії з дітьми та, за бажанням, прикрасити його.</p> <p>-----</p> <p>Адаптація для онлайн-формату</p> <p>Тренер пропонує учасникам створити онлайн-дошку, обираючи доступний інтернет-ресурс, наприклад: Jamboard, Miro, Canva тощо – щоб створити тижневий розклад рутин та прикрасити його.</p>	Фліпчарт, маркери, ручки

5	Підсумки	10 хв	<p>Тренер пропонує пригадати ключові акценти тренінгу (тренер може поставити учасникам запитання або запросити бажаючих озвучити основні думки чи ідеї тренінгу).</p> <p>Орієнтири для обговорення:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● спільна розробка правил і структурованих реакцій на їх порушення; ● розклад занять і його значення для дітей; ● щоденні рутини, їхня імплементація. <p>Далі тренер пропонує учасникам дати відповідь на запитання та зробити нотатки у їхніх портфоліо «Благополуччя дітей»:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Як і коли ви розробите спільно з дітьми правила групи / класу? ● Як ви створите та розмістите розклад занять / уроків у просторі групи / класу? ● Які рутини ви імплементуєте у щоденний розклад? <p>Тренер фасилітує сесію запитань-відповідей.</p>	<p>Портфоліо «Благополуччя дітей», фломастери, ручки</p> <p>Слайд 13</p>
---	----------	-------	---	--